

DVA NA ROZHRAŇÍ

PETR ŽANTOVSKÝ

Trosky hradu Ronov nad Sázavou

Tato kniha je velmi osobní. Setkávají se v ní dvě velmi různorodé osobnosti s rozmanitými, často protichůdnými autorskými i životními zkušenostmi. V určitých historických etapách, viděno mechanicky, stojí ti dva proti sobě. Neměli spolu mnoho společného. Především literaturu, tvorbu, lásku k mateřštině, která dokáže tak mnohotvárně vyjádřit pestrost života ve všech jeho vnitřních protikladech a paradoxech. Považuji si za mimořádnou čest, že jsem byl právě jimi a právě k této knize přizván jako ten, kdo ji doprovodí do života úvodním slovem.

Ale popravdě, trochu je podezírám z jisté malinkaté škodolibosti. Protože mě oba dlouho a dobře znají a vědí, že má-li prostor tři dimenze, pak k těm dvěma jejich zkusím přidat třetí. Proto i mně dovoďte, abych v této předmluvě byl též trochu osobní. Možná víc než trochu. Ale k této knize, myslím, to patří, neboť právě ona osobní nota, z dávného vědomí i nevědomí, vzpomínek a zapomínek vykutaných zrn života, je základní stavební technika, na níž kniha stojí, a právě v tom má svoji největší hodnotu a smysl.

Karla Sýse

Jsem poznal někdy počátkem 80. let. On tehdy redigoval literární přílohu týdeníku Tvorba, jednoho z nejlepších, které tu vycházely.

Napsal jsem mu, tehdy snad ještě -náctiletý, v plné pýše svého juvenilního autorství, že si dovoluji zaslat slovutnému panu redaktorovi a básníkovi – jeho sbírky Newton za neúrody jablek či Nadechni se a leť patřily nepochybně k světlým okamžikům tehdejší poezie – též nějaké to ovoce z mé básnické zahrádky. Popravdě řečeno, za mnoho nestálo, a já si taky od toho pokusu nic nesliboval.

Jaké však bylo mé překvapení, když mi za pár dnů přistál na stole dopis od Karla Sýse. A na rozdíl od jiných podobných, kteří spravovali své záhumenky v redakcích a nakladatelstvích, nebylo v tomto listu pranic arogantního, vytahovačného, nic ve smyslu „uč se, hochu, moudrým býtí“, natož „musíš psát o naší době, o našich problémech, a ne se nimrat kdesi v citovém podpalubí“. Sýs mi tehdy napsal sice odmítavě, ale velice přátelsky a mile, čehož důsledkem bylo, že jsem nezanevřel ani na něj, ani na další snahy pěstít v sobě touhu po kladení slov v nový a vlastní řád a smysl.

Pak jsme se Sýsem neměli nic společného, až někdy roku 2013, kdy jsem mu pomohl uskutečnit výstavu kouzelných děl Kamila Lhotáka. Přitom jsme zjistili, že i jako lidé s tak odlišnou biografii (on – úspěšný básník času posprnového, příslušník oficiální literární gardy, ten, kdo může rozhodovat; já – umounělec z poetických samizdatů Franty Hrabala, utíkající před fyzly ze zakázaných koncertů, nakonec obdařený osobním donašečem v roli nejlepšího kamaráda ve škole) můžeme mít leccos společného.

Především kritický rozum, chránící nás před zaslepenou ideolo-

gičností. A občas taky pěkně nabroušenou vyřídilku a temperamentní volbu slov, jaká v literatuře tzv. krásné mnohdy nepotkáváte. Karel je totiž člověk a básník, který nepíše zdobně, ale pravdivě. Tedy podle toho, co za pravdu považuje. Tedy poctivě.

Evu Kantůrkovou

Jsem poznal, být jen na dálku, někdy koncem osmdesátých let. Znal jsem její dílo předchozí (bizarní shodou okolností mi její samizdaty nebo v cizině vyšlé knihy dodával můj osobní Bretschneider, podobně jako knihy Klímovy, Ledererovy a dalších – o mnohých je v této knize řeč).

Pro mne Eva Kantůrková splývala s mechanicky viděnou množinou autorů, kteří do normalizace tvořili grunt české beletrie, a poté jim bylo upřeno právo publikovat.

A ano, i já jsem tehdy vcelku plynule spojoval tyto nově zakázané autory s jejich předchozí komunistickou minulostí. A tak trochu odrzle, jak umí jen nevědomé mládí, jsem si říkal: patří jim to. Co sami způsobili jiným (Zahradníčkům, Rotkreklům, Křelínům atd.), dnes potkalo je.

Dnes samozřejmě vím, že nic na světě není černobílé, ale taky vím, že každý si nese svůj kříž a na něm svoji zodpovědnost. A tu tíži pomáhá zmírnit jen pokora.

Osobně jsme se s paní Evou potkali, co já vím, až kolem roku 2003, kdy ona usedla do Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, odkud krátce předtím její stráničtí a lidští přátelé v čele s Pavlem Dostálem vyhnali z politických důvodů mne.

Krásná příležitost k nenávisti, řekněte! Jenže to já moc neumím, a jak jsem brzy zjistil, paní Eva taky ne.

Sama o tom na jednom místě této knihy taky píše. Tuším, že to vidí podobně jako já: nenávist škodí především tomu, kdo ji provozuje. A to pro spisovatele, jako je paní Eva, je špatně. Ona má větší práci: zaznamenat ten „okršlek světa“, jak kdesi píše Kainar, očima svýma. A to je kus práce, kterou za ni nikdo neudělá.

Začali jsme si s paní Evou psát, maily samozřejmě, kdepak dnes rukou psaná psaníčka posílaná holubí nebo státní poštou! Hádali jsme se, vždy věcně, o problému, ne ad hominem. Bylo to vždy trochu intelektuální dobrodružství. Paní Eva je totiž velmi vzdělaná, pokud to náhodou nevíte. (Ostatně stejně jako Karel Sýs.)

A pak mi, tuším roku 2017, doputovala od Evy Kantůrkové výzva: pojďme spolu udělat knihu. Vyšla o rok později, jmenovala se Navzdory času a byla úplně jiná než tato, kterou držíte v ruce. Ale byla taky velmi osobní. Jen jinak. Jako je Karel Sýs jiný než já.

Když jsme si s paní Evou korespondovali o této předmluvě, napsala mi: „Uznejte, že budeme parádní trojka“. Myslela tím Sýse, sebe a mne.

A taky že ano. Tři naprosto rozdílné osudy, různá zadání na počátku života či kariéry, nesrovnatelné následné peripetie. A přesto nás toto všechny spojuje víc, než rozdělčuje. Dnes možná

nejvíc ze všeho obava z toho, kam se ten náš svět řítí a kde jsme při tom všem udělali chybu.

Nechci tu dělat žádný jazykozpytný či jakýkoli jiný odborný rozklad.

Při četbě poznáte oba autory hodně dopodrobna, protože se otevírají velmi dokořán. Upozorním jen na jeden detail. Je podivuhodné, že ačkoli oba autoři mají (být v různých časech) zkušenost zakázů a proskribování za literární tvorbu, je paní Eva obdařena větší porcí optimismu.

Jakkoli je právem kritická ke všemu obludnému, co kolem nás bují a čemu jsme neuměli zabránit, pořád ještě má trochu tendenci ten dnešek bránit – proti včerejšku. Píše, že dnešní může vydávat a nikdo ho za to netrestá. Nu, vydat může, ale v případě autorů, jako je Sýs, výhradně za vlastní peníze. A pak nastoupí distributor a řekne: tohoto autora já neprodávám, protože si nechci špinit renomé. Povězte, paní Evo, jistě je rozdíl sedět za své dílo v „Domě smutku“, ale není pro autora též likvidační být na černé listině a de facto nemít možnost oslovit čtenáře?

Malinko mi to připomíná pocit Mariny Cvetajevové, která ze svého exilu v Paříži vzkázala: „Doma jsem básníkem bez knih, tady jsem básníkem bez čtenářů“.

To nejhorší, co může básníka či prostě literáta potkat, je být bez čtenářů. Zažili jste to oba, Karel i Vy. Moc si vás obou za to vážím, že tuto vlastně sdílenou zkušenost umíte vyslovit, a tím ji zhmotnit a zachovat.

Kniha nese název Dva na hranici.

Přítel herec Ivan Vyskočil mi svého času napsal: „Stejně se oba jednoho dne sejdem na hranici“. Já jsem mu na to odvětil: „Záleží na tom, zda na státní, nebo na zápalné.“

Když jsem tuto historku vyprávěl paní Evě, připsala mi k tomu velice výstižný dovětek. Rád bych jej na závěr této předmluvy citoval:

„Víte, já jsem jungovec a podle Jungova zákona synchronicity se na stejném místě a ve stejný čas a se společným úkolem, vycítěným hlubinnými pochody, sejdou lidé v té chvíli sobě podobní. Takže já bych mluvila ne o hranici, ale o rozhraní, stav, kdy různé postoje se odrážejí od jednoho středu.“

Tak, a teď si říkám, že by bylo stačilo – místo tolika slov předmluvy – uvést právě tento jediný citát. V něm to všechno je.

Předmluva Petra Žantovského, předsedy Unie českých spisovatelů, k právě vydané knize **DVA NA HRANICI**, Eva Kantůrková hovoří s Karel Sýsem, Karel Sýs hovoří s Evou Kantůrkovou. Vydalo nakladatelství Medias res ve spolupráci s Uní českých spisovatelů a Institutem české levice, 2025.

FOTO: IVO HAVLÍK

BOŽENA NĚMCOVÁ MÁ VE SLIAČI CHODNÍK

Středoslovenské lázeňské město Sliač jeden ze svých chodníků svěnovalo Boženě Němcové. Udělalo to u příležitosti 170 let od podzimu, kdy Němcová byla na příkaz uherských úřadů vypovězena ze Slovenska do Prahy. Stalo se tak 20. října 1855. Samospráva města v čele s primátorkou Ľubicou Balgovou zhoto-vení chodníku české spisovatelce zdůvodnila v rozsáhlém textu, který může zaujmout i českého čtenáře, přináší málo známé podrobnosti ze života Němcové na Slovensku.

Najslávnejšia ženská autorka 19. storočia, veľká osobnosť, spiso-vateľka, ktorá predbehla svoju dobu. Obdivuhodná žena, čo osl-ňovala nielen svojou povestnou fyzickou krásou, duševnou har-móniou, ale aj svojím intelektom a pokrokovými názormi.

„Neodhŕňaj nikdy lásku od seba. Je jej tak málo na svete,“ napí-sala Božena Němcová.

Za jej záujem a úctu ku kultúre slovenského národa ju môžeme právom označiť za spisovateľku česko-slovenskú. Škoda, že niť jej života predčasne prerhla ťažká choroba. Zomrela 21. januára 1862.

Žena nesmierne citlivej duše, ktorej život nebol vôbec ľahký. Jej pôvod je záhadou, opradený rúškom tajomstva. Božena Němcová sa narodila 4. februára 1820 vo Viedni, ako Barbora Novotná Pank-lová. Matka bola slúžka a otec panský kočiš Johann Pankel. V sedemnástich rokoch sa vydala za vysokého úradníka finančnej stráže, Jozefa Němca. O 15 rokov starší manžel bol síce od nej duševne a povahovo vzdialený, ale bol človekom, čo ju priviedol k národnému uvedomeniu.

Aj keď jej materským jazykom bola nemčina, k literárnemu vyjadrovaniu si zvolila češtinu. Tú usilovne študovala a nakoniec aj bezchybne ovládala. Vo svojej tvorbe dokázala neobyčajne zúro-čiť vzdelanie, a tiež cestovanie s rodinou, nakoľko sa často sťaho-vali. Manžel, finančný komisár, bol totiž často prevelený na rôzne miesta. Porodila troch synov a jednu dcéru. Ale ich manželstvo šťastné nebolo. Po čase sa presťahovali do Prahy, kde jej muža povýšili.

V roku 1850 Josef Němec

prijal miesto v Miškovci

a potom v Balážskych Ďarmotách na brehu Iplá. Jeho rodina zostala bývať v Prahe a Božena ho navštívila trikrát: v rokoch 1851, 1852 a 1853. Jej štvrtá cesta na Slovensko v roku 1855 mala za cieľ okrem liečenia v kúpeľoch Sliač spoznávanie slovenskej krajiny a jej ľudu. Jedinečná osobnosť Boženy Němcovej sa celým srdcom i umom vcítila do spôsobu života slovenského ľudu s jeho rečou, zvykmi, spôsobom riešenia problémov, do bolestného položenía v rámci spoločenského bytia. Poctivo si zapisovala nielen do zápis-níka, ale najmä do mysle a srdca všetko, s čím sa stretala na svo-jich cestách.

Osobitne ju tešilo, s akým úprimným záujmom ju všade vítali, hostili, sprevádzali. Obdivovala slovenských básnikov a vzdelan-cov, snažila sa pre nich získať priestor na prezentáciu v českom vzdelaneckom prostredí, čo sa jej vo veľkej miere aj podarilo. Stačí spomenúť diela ako Pohorská vesnice, Chyže pod horami, Sloven-ské pohádky a pověsti I. II. (tu spracovala rozprávky Soľ nad zlato, Mahuliena, zlatá panna, Slncový kôň, Pamodaj šťastia, lavička, O troch zhavraných bratoch, O dvanástich mesiačikoch, O Popolvárovi, Princ Bajaja, O Zlatovláske a veľa ďalších).

V lete 1855 dostala pas,

bez ktorého by nemohla

navštíviť kraje vtedajšieho Horného Uhorska, kde na každom kroku cítila sledivé oči policajných špehov. Svoju cestu zdôvodni-

la liečením na Sliači i na uzdravujúcom horskom vzduchu, no na Slovensko ju viedla najmä veľká túžba poznať poklady jeho ludo-vej kultúry.

Keďže aj také nevinné zbieranie rozprávok mohlo u policajtov vzbudiť dojem, že ide o panslavistickú činnosť, musela si opatrne vyberať, s kým sa môže stretnúť. Ale všetci, ktorí sa zapísali do okruhu Němcovej priateľov, k nej pristupovali s veľkou úctou a pohostinnosťou. Takými boli básnici Ján Francisci-Rimavský, Janko Kráľ i Samo Chalupka, spisovateľ Gustáv Kazimír Zechen-ter–Laskomerský, banskobystrický starosta Michal Rárus, oddaný národovec Július Plošic, farár v Selciach pri Banskej Bystrici i Samo Tomášik.

Svojej priateľke Eliške Lamblovej z kúpeľov Sliač napísala: „Pria-la by som Vám poďivať sa do tunajších krajín, sú to rozkošné kraje

Socha Boženy Němcové (na snímku Ivo Havlíka) na nádvoří zámku v Polné. Dílo polenského rodáka, akademického sochaře Jana Adolfa Vítky (1899-1950). Němcová se do Polné přistěhovala jako dvacetiletá v roce 1840. Spisovatelka, jejíž rodnou řečí byla němči-na, se zde naučila číst české knihy a v domě na Husově náměstí č. 47 porodila svou jedinou dceru Theodoru.

a ja z mojej izbičky vidím na hory zôkol-vôkol. Len sa spýtajte brata, on tu bol a povie Vám, ako je tu krásne. Pri svitú aj mraku zaklopená je dolina hustou hmlou, akoby sa veľké vlny rieky v nej prevaľovali, a nad hmlou vyvstávajú modré vrcholy hôr a do samých oblakov čnejú, vyššie, nižšie, špicaté i homolovi-té...”

Najväčšej podpory

sa jej dostalo

od rímsko-katolíckeho farára v Hájnikoch Štefana Záhorského, ku ktorému denne schádzala z kúpeľov na obed. Zaviezol ju aj na Radvanský jarmok, čo bol pre zvedavú pozorovateľku bežné-ho, vskutku človečieho života nezabudnuteľný zážitok, ba ponúkol jej, aby sa jej manžel stal správcom nového cirkevné-ho majetku v Rybároch. Josef Němec, ktorý bol vtedy bez práce, však túto úprimnú ponuku odmietol.

V jeden príjemný deň sa vybrala na pešiu vychádzku do Zvolena, a to z hájnickej fary cez polia popri Hrone, prehliad-la si mesto i zámok a opäť pešo, tentoraz cez Borovú horu, sa vrátila do kúpeľov.

Po kúpeľnej liečbe cestovala Němcová do Banskej Bystrice, kde našla prístrešie u Rárusovcov, navštívila farára Júliusa Plo-šica a veľmi rázne sa ohradila, keď zistila, že je sledovaná vte-dajšou políciou.

V Brezne bývala u bansko-lesného lekára a spisovateľa Gustáva Kazimíra Zechentera–Laskomerského, s ktorým nav-štívila čiernobalocké handle a Bacúch (tamojší medokýš - minerálny pramen - má dnes jej meno) a na dojmy zvlášť boha-tý bol jej pobyt na hornolehotskej fare u básnika Sama Cha-lupku. Cez Tisovec sa vybrala do Revúcej.

Pri pohľade do života

Boženy Němcovej

sme sa dozvedeli, že celkom štyrikrát prišla z Prahy do vte-dajšieho Uhorska, z toho jej prvá návšteva sa obmedzila na mesto Miškovec, no ďalšie sa sčasti alebo úplne dotkli územia stredného Slovenska. Z Balážskych Ďarmôt, kde bol jej man-žel Josef financom, sa dostala nielen do blízkeho okolia, a teda i na slovenskú stranu Iplá, ale počas služobnej cesty jej man-žela aj do Banskej Štiavnice, na Sliač a do Banskej Bystrice.

Jej posledná návšteva v roku 1855 bola zameraná úplne na stredné Slovensko: na liečenie v kúpeľoch Sliač a na návštevu priateľov, slovenských národných a literárnych dejateľov na Horehroní, v Malohonte a Gemeri.

Pobyt Boženy Němcovej

v kúpeľoch Sliač

pripomína pamätná tabuľa na liečebnom dome Detva (vtedy Pešť).

Návrat domov však nebol dobrovoľný. Jej pobyt bol po celý čas prísne sledovaný políciou, čo vyústilo po návrate z Hore-hronia do Banskej Bystrice až do príkazu na opustenie kraji-ny.

A tak 20. októbra 1855 nedobrovoľne odišla z miesta, kde nachádzala pohostinnosť, úctu a vrúcnosť, z ktorej čerpala v posledných ťažkých rokoch života.

Umrela ako 42-ročná na tuberkulózu a pravdepodobne aj rakovinu v Prahe. Hoci ju česká societa odmietala, jej pohreb

Knihovna Petra Bezruče v Opavě,

sídlí v památkově chráněné budově bývalé Obchodní a živnostenské komory, v posledních letech prochází důklad-nou obnovou, jež má za cíl nejen zachovat její historické a architektonické hodnoty, ale také vrátit objektu jeho původ-ní reprezentativní vzhled. Původní záměr architekta Leopolda Bauera se dostává do souladu s moderním provozem veřejné knihovny.

Budova, postavená v letech 1909–1910, představuje unikátní příklad tradicionalistické architektury počátku 20. sto-letí. Monumentální dvoupatrová hmota s bohatě členěnou fasádou, sochařskou výzdobou a výraznými architektonic-kými detaily je výraznou dominantou Opavy, dokladem řemeslné zručnosti a uměleckých ambicí tehdejší doby. Na výzdobě se podíleli významní regionální umělci, například malíř Adolf Zdržila (autor vitráží) a sochař Josef Obeth (autor plastik a reliéfů na fasádě).

Knihovna zůstává živým centrem kultury, vzdělávání a setkávání v srdci Opavy, přičemž její obnovená podoba je důstojným odkazem na bohatou historii města i regionu.

(RR)

PŘEČETLI JSME PŘES RAMENO

Havlíčkovy hubičky

...vztahuje se k žertu, který provedl Havlíček, když s nevěstou svou dne 4. listopadu 1844 slav-il v Přibyslavi u vikáře P. Jana Brůžka svůj svátek; k veselé této hře zamilovaných připojil se, jak viděti z přidané tu listiny, v rozjařeně náladě chvíle jinak tak přísný pan vikář a děkan...

...Dotčená obligace zní: Já, nížepsaná dotvrzuji vlastnoručním podpisem, že jsem p. Karlu Havlíčkovi dlužna 20, pravím dvadcet hubiček. V Brodě Německém 10. října 1844...

...Z těchto hubiček odvedeno 9, pravím devět kusů; zbytek se ale pro nesprávnost vrátiti a na

hotově zaplatiti má, a sice hned. V Přibyslavě dne 4. listopadu, na den sv. Karla Boromejského (Připomeňme, že s nenaplněnou láskou K. Havlíčka Fany W. se později oženil jeho kamarád Franz J.)

V Přibyslavském občasníku č. 11/2025 publikoval **Josef Ledvinka ml.** Text našel v knize Ladi-slava Quise Korespondence Karla Havlíčka, Praha 1903.

Básně z kotelny pivovaru Vysoký Chlumeč

VLADIMÍR STIBOR

Pošli mi svého anděla

Pošli mi svého anděla;
může být klidně zdaleka,
rád mu na zápraží ustelu.

Pošli mi svého anděla,
může být bez rukou, bez těla,
jen mu nech drobet laskavosti,
ať mě políbí,
ať mi klidně zláme všechny kosti,
ale až potom.

Pošli mi svého anděla;
může stát na nejvyšší skále,
připravovat kacíře,
milovat tmu
i její dvorní žháře.

Pošli mi svého anděla,
svého Lazara
i Marka Aurelia,
k němuž se bála vrátit smrt.
Ta křivonohá a nevyléčitelná s plachetkou
o drobné prosila.

Pošli mi svého anděla;
a budu vědět,
že z jednoho kmene stromu
je vydlabaná celá galéra;
v ní sítě rybářů
a lovci zlatých znamení.

Pošli mi svého anděla;
víš, jak si ho k sobě připoutám?
Políbím ho na oči,
sčesám mu vlasy do čela.
Přece bys neplakal.
Ta, co je před námi,
nikdy nám ublížit nechtěla.

Pošli mi svého anděla,
může mi zarývat prsty do zad,
až syкну bolestí.
Může šeptat o své nejstarší lásce.
Konečně dospěla.

Pošli mi svého anděla;
a budu vědět,
že z jednoho kmene stromu
je vydlabaná celá galéra;
v ní sítě rybářů
a lovci zlatých znamení.

Pošli mi svého anděla;
víš, jak si ho k sobě připoutám?
Políbím ho na oči,
sčesám mu vlasy do čela.
Přece bys neplakal.
Ta, co je před námi,
nikdy nám ublížit nechtěla.

Pošli mi svého anděla,
může mi zarývat prsty do zad,
až syкну bolestí.
Může šeptat o své nejstarší lásce.
Konečně dospěla.

Pošli mi svého anděla;
a budu vědět,
že z jednoho kmene stromu
je vydlabaná celá galéra;
v ní sítě rybářů
a lovci zlatých znamení.

Pošli mi svého anděla;
víš, jak si ho k sobě připoutám?
Políbím ho na oči,
sčesám mu vlasy do čela.
Přece bys neplakal.
Ta, co je před námi,
nikdy nám ublížit nechtěla.

Pošli mi svého anděla,
může mi zarývat prsty do zad,
až syкну bolestí.
Může šeptat o své nejstarší lásce.
Konečně dospěla.

Pošli mi svého anděla;
a budu vědět,
že z jednoho kmene stromu
je vydlabaná celá galéra;
v ní sítě rybářů
a lovci zlatých znamení.

Pošli mi svého anděla;
víš, jak si ho k sobě připoutám?
Políbím ho na oči,
sčesám mu vlasy do čela.
Přece bys neplakal.
Ta, co je před námi,
nikdy nám ublížit nechtěla.

Pošli mi svého anděla,
může mi zarývat prsty do zad,
až syкну bolestí.
Může šeptat o své nejstarší lásce.
Konečně dospěla.

Pošli mi svého anděla;
a budu vědět,
že z jednoho kmene stromu
je vydlabaná celá galéra;
v ní sítě rybářů
a lovci zlatých znamení.

Pošli mi svého anděla;
víš, jak si ho k sobě připoutám?
Políbím ho na oči,
sčesám mu vlasy do čela.
Přece bys neplakal.
Ta, co je před námi,
nikdy nám ublížit nechtěla.

Pošli mi svého anděla,
může mi zarývat prsty do zad,
až syкну bolestí.
Může šeptat o své nejstarší lásce.
Konečně dospěla.

Pošli mi svého anděla;
a budu vědět,
že z jednoho kmene stromu
je vydlabaná celá galéra;
v ní sítě rybářů
a lovci zlatých znamení.

Pošli mi svého anděla;
víš, jak si ho k sobě připoutám?
Políbím ho na oči,
sčesám mu vlasy do čela.
Přece bys neplakal.
Ta, co je před námi,
nikdy nám ublížit nechtěla.

Pošli mi svého anděla,
může mi zarývat prsty do zad,
až syкну bolestí.
Může šeptat o své nejstarší lásce.
Konečně dospěla.

Veliké přání

Poslední,
co přicházejí
k Večeři Páně,
dostávají zvláštní milosti.
Přinášejí nalomenou orchidej,
mlčí,
jak by věděli,
co by neměli ani vidět.
Nic neříkají,
prosí Pane, uzdrav ji;
vzdáme se vína.

Poslední,
co přicházejí
k Večeři Páně,
dostávají zvláštní milosti.
Přinášejí nalomenou orchidej,
mlčí,
jak by věděli,
co by neměli ani vidět.
Nic neříkají,
prosí Pane, uzdrav ji;
vzdáme se vína.

Poslední,
co přicházejí
k Večeři Páně,
dostávají zvláštní milosti.
Přinášejí nalomenou orchidej,
mlčí,
jak by věděli,
co by neměli ani vidět.
Nic neříkají,
prosí Pane, uzdrav ji;
vzdáme se vína.

Odkazy tanečníků

Kazatelně se nevyhneš,
přespávají pod ní lukostřelci;
bez špetky soli, bez polibků zahyneš;
lehce tě utancují břišními tanci.

Kazatelně se nevyhneš,
přespávají pod ní lukostřelci;
bez špetky soli, bez polibků zahyneš;
lehce tě utancují břišními tanci.

Kazatelně se nevyhneš,
přespávají pod ní lukostřelci;
bez špetky soli, bez polibků zahyneš;
lehce tě utancují břišními tanci.

Pak někdo vykřikne, zhasne v sále;
dveře budou mřít do třinácté komnaty.
Poslední z bázlivých bude v čele
na hodovní stůl nosit vonící girlandy.

Pak někdo vykřikne, zhasne v sále;
dveře budou mřít do třinácté komnaty.
Poslední z bázlivých bude v čele
na hodovní stůl nosit vonící girlandy.

Pak někdo vykřikne, zhasne v sále;
dveře budou mřít do třinácté komnaty.
Poslední z bázlivých bude v čele
na hodovní stůl nosit vonící girlandy.

Veselí bude v plném proudu,
na Titaniku hovnívál tlačí tu svou hroudu,
na palubě hrají Blíž k Tobě, Bože můj.

Veselí bude v plném proudu,
na Titaniku hovnívál tlačí tu svou hroudu,
na palubě hrají Blíž k Tobě, Bože můj.

Veselí bude v plném proudu,
na Titaniku hovnívál tlačí tu svou hroudu,
na palubě hrají Blíž k Tobě, Bože můj.

Zůstane nářev, zábradlí, trochu čoudu;
mezi oblaky nápis, čím jednou budu.
Poslední nosič beznohých, ale navždy tvůj.

Zůstane nářev, zábradlí, trochu čoudu;
mezi oblaky nápis, čím jednou budu.
Poslední nosič beznohých, ale navždy tvůj.

Zůstane nářev, zábradlí, trochu čoudu;
mezi oblaky nápis, čím jednou budu.
Poslední nosič beznohých, ale navždy tvůj.

Hádanka

Je starší než naše sny;
pamatuje si domovní znamení,
všem leze lehce na nervy.
Pak lehce bloudí,
k ránu i vyhaslá ohniště obchází
a přeje si
malířský stojan
vynést až na kopec,
prohloubit studánky,
otočit řeku,
v níž uvízli
pstruzi měsíční.
Bylo jich tolik
jako ve tvém náručí.

Je starší než naše sny;
pamatuje si domovní znamení,
všem leze lehce na nervy.
Pak lehce bloudí,
k ránu i vyhaslá ohniště obchází
a přeje si
malířský stojan
vynést až na kopec,
prohloubit studánky,
otočit řeku,
v níž uvízli
pstruzi měsíční.
Bylo jich tolik
jako ve tvém náručí.

Je starší než naše sny;
pamatuje si domovní znamení,
všem leze lehce na nervy.
Pak lehce bloudí,
k ránu i vyhaslá ohniště obchází
a přeje si
malířský stojan
vynést až na kopec,
prohloubit studánky,
otočit řeku,
v níž uvízli
pstruzi měsíční.
Bylo jich tolik
jako ve tvém náručí.

O ptácích

Zapomeneš na posly,
na volavky schované v rákosí;
břeh zmizí pod vesly;
stříbrné doly na hoře Potosí

Zapomeneš na posly,
na volavky schované v rákosí;
břeh zmizí pod vesly;
stříbrné doly na hoře Potosí

Zapomeneš na posly,
na volavky schované v rákosí;
břeh zmizí pod vesly;
stříbrné doly na hoře Potosí

přestanou vydávat tváře pomazané krví
i šaty z drsných pytlovin;
ach, já vím, kdo za bohatstvím stojí.
Přece bachaři, farizeové plní vin

a vředů, na nichž není lék -
jen Attila, bič boží, co se vrací nazpátek
a křičí Jak hořké dějiny.

Oslavné chorály změnění starověk
ptáci bez křídel i s křídly zachraňují úplněk
Závidím jim termiku, jižní doliny.

Dvojí ozvěna

Až protáhne se ozvěna
kolem jako had,
budu jí v patách.
Nezklidní se dravá zvěř,
co je v sítích lapena.
Nakonec vítězí nahá tma,
naše sny,
stopy vody v břidličné hlíně,
probdělá rána na dně galéry.

Kohout a jeho poslání

Kam půjdeš,
až vyschne řeka Styx?
Na březích kohout
zpívá v jednu hodinu ráno,
věří,
že unikne hněvu těch,
co se nedobrovolně probouzí.
Pak vyskočí na plaňkový plot,
roztáhne křídla,
jak by noc nikdy neměla skončit.
Další den zaplatí hlavou,
skončí v polévce.

Kam půjdeš,
až se rozlije řeka Pád,
její bohyně
a místní Velehrad;
spěchají tam tuláci,
dozrávají broskvoně
s rudými baldachýny.

Kam půjdeš,
až v tobě procitne řeka Jana Křtitele,
přeskočíš na jiný břeh,
budeš se ohlížet po lepší lodi
či požádáš o slyšení?

Kam půjdeš,
až se řeka vsákne do země,
bude jílovitá, svěhlavá
či se budu čistit hloubkou
a očekáváním.

Od jisté doby
cítím déšť
a tratoliště krve
na deset dní bolesti dopředu.

Na dohled podzimu

Sny
jsou jen noční ranveje,
drama polních ptáků,
popínavých keřů,
co hoří plamenem
i listům z měděných plátů.

Zastavíš se,
poklekneš, zavážeš si boty.
Píchne tě u srdce,
u cesty vítr
posbírá hrušky václavky.

Jednou zůstanu

Zůstanu mezi tvými nosiči,
mezi ledovci z tekutých slov a stébel;
musí unést
všechnu tu tíhu provazochodců
i padající tmou,
oči,
v nichž se rodí zrcadlení,
sběrači semen trávy ostřice,
milované strniště plné chrp.
Já vím,
teď řekneš,
že jsem si ještě moc neužil.
Musím ti přinést ranní kávu do postele,
schody nepolit.

Sblížení

Jsou to jen plující kry,
řeka Ůhlava, co se potácí;
na břehu si hraje se svými mimikry,
říká: Sáhni si.

Jsem tu jen pro tebe,
naplavené písčité ostrovy, ach,
ty se rozpadající v osmý den stvoření.
Žízň-li,
bijí na poplach.

Jak ti to mám,
má drahá,
vysvětlit.

Posvátná vůně

Odpusť nám,
kteří padáme
a nemáme sílu odprosit.
Na nebi z písku antracit,
duše je holohlavá,
stéká přes břicho
až na zem,
kde loví termiti stébla vesmíru;
hádají z pohozených květů,
kdo je pošlapal,
kdo k nim přivoněl,
kdo jako první řekl,
že most není nic jiného
než pouto.

VLADIMÍR STIBOR

se narodil 25. února 1959 v Benešově u Prahy, v Luhačovicích se vyučil knihkupcem, poté vystudoval dálkově gymnázium v Praze. Vydal dvacet pět sbírek poezie, poslední z nich - Stébla sopečného původu - vyšla letos.

Dětství prožil na Petrovicku u Sedlčan. Prošel řadou zaměstná-ní, svou pracovní kariéru ukončil jako topič v pivovaře Vysoký Chlumeč, který skupina Pivovary Lobkowicz Group již uzavřela.

V letošním září přišel na svět již osmnáctý almanach českých básníků Poslední zhasne, na němž se podílel edičně i jako spolu-autor. Neznámé krajiny lidí a domova hledá za hledáčkem objek-tivu. Před pár dny opustila brány tiskárny kniha rozhovorů s umě-lou inteligencí Cílové nástupiště. Černobílé obrázky se objevily v publikacích Můj malý svět, Cesty domova.

Básně, které publikujeme, nám Vladimír Stibor poslal z Nechva-lic u Sedlčan.

Ilustrační foto: Alena VYKULILOVÁ a Ivo HAVLÍK

Kuchařských knih dnes vychází víc než básnických sbírek. Jak postřehl velký český básník a vyhlášený kuchař Karel Sýs, je z čeho opisovat. Málokteré kuchařské knihy, v knihkupectvích jich jsou plné police, bývají originální, ať už recepty nebo češtinou. Většinou jsou dílem nakladatelského marketingu s nevěrohodným tvrzením, že recepty vymyslely pěvkyně a herečky.

O svéráznou jedinečnost se pokouší ostravský „gastrošef“ Heřman Gazda. Hledá jednoduché recepty „pro všechny co nechcu vyhazovat prachy za ingredience na lizing, ale přesto mají touhu se dobře najest. Nemusíš mít plnu špajzku exotiky, stačí, co splášíš v každé samošce na rohu. Žadne šaškarny, enom poctive, jednoduche recepty, ktere zvladne i chlop, co do včil vařil akorát parky v konvici“.

Takovými recepty Gazdy, dost možná upracované ženské z povídky Gabriely Preissové Gazdina roba, například jsou Nakladany Karl Gothaj, Luhačovicky fogl, Michane vejce s tvarglama, Pizza na plech, Raketova domácí tatarka, Tatar-ka neposerka, Zapečene bobky nebo Česnečka z termosky.

Ostravská kuchyně kořením listem Pavla Bobka a popelem z dědka (mletý pepř). Přidává majora Anku nebo paliprdel. Maso rozklepává Tchořovým kladivem a v kuchyňské lince má elektrickou kremačku na křečka, tedy horkovzdušnou fritézu. Sýr strouhá na dírkovaném plechu, solí solí polského cestáře a česnek drtí tlačíci kombinačkami.

Brněnské nakladatelství NASTOLE, které nyní vydalo už třetí Heřmanovu kuchařku pod názvem Hrc, prc, hotovo!, upozorňuje, že „vytěžování textu či dat z této publikace ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU je zakázáno“. Takže milé české herečky a zpěvačky v zástěrách, pozor na opisování. Může vás to přijít draho.

* *

Ať nezůstaneme v „ocelovém srdci republiky“, kde se už uhlí nekope, koksovny vyhasly, šachty jsou zasypané, těžní věže zbořené, ocel se netaví a nekalí, vysoké pece vychladly. Přesuňme se na ještě úrodnou Hanou, kde se dobře najíme na Horním náměstí v Olomouci.

V prvním poschodí historického měšťanského domu (o dům dál nocoval Mozart při cestách ze Salcburku do Prahy na uvedení Figarovy svatby) tam vaří neviditelný Buddha. Jeho příjmení je výrazem, který v buddhismu popisuje bytost dokonalé realizace, tzv. osvícení, které definitivně uzavírá koloběh neustálého zrození.

Moravský specialista na asijskou kuchyni v roce 1998 vystudoval kulinářskou akademii v Nepálu, kde měl tu čest učit se u věhlasných odborníků i šerpů, jako kuchařský elév vařil v Dubaji, hlavním městě Spojených arabských emirátů, potom nějaký čas stával za plotnou pětihvězdičkových hote-

lů v Hongkongu a tři roky působil na africkém Mauriciu. Před deseti lety v Olomouci založil restauraci Káthmándú, dnes je známá jako restaurace Nepali.

Koření si vozí z Pákistánu, Indie a Nepálu. V Čechách a na Moravě kupuje čerstvý koriandr a petržel, kari prý nemele, a už vůbec ho nepoužívá instantní. Vaří jen z čerstvého masa, včetně hovězího, jehněčího, mořských i sladkovodních ryb. V kuchyni nemá mrazák a jeho placky nevědí, co je prášek do pečiva.

„Chtěl bych zdravou nepálskou kuchyni rozšířit do dalších měst, ale v Česku získat vízum pro kuchaře z Nepálu je nadlidský úkol,“ říká hanácký Buddha, rodák z bývalého království, dnes už republiky, která má od září první premiérku v historii - Sušilu Kárkiovou. Funkce se ujala poté, co se v zemi odehrály násilné protesty, které si vyžádaly nejméně 51 mrtvých, 1300 zraněných a rezignaci několika ministrů, včetně premiéra Khadky Prasáda Oliho.

Objednávám si vařené jehněčí na koření achar, servírka z nejvyšších hor světa se ptá, zda moje ústní podnebí má rádo omáčku pálivou či nepálivou nebo něco mezi tím. Říkám si o pikantní, byť bude pálit dvakrát, Karel Sýs tomu pravil „u vchodu i východu“. Zapíjím českou Plzní a končím nepálským pořekadlem: „Lenoch má vždy hubu plnou přísloví.“

Foto: autor

Čejko, ty diskutovat nebudeš!

Koncem letošního března jsme uvěřili úmrtí spisovatele Jaroslava Čejky, leč jeho „Předem ohlášená smrt“, jak zní název Marquézovy novely, se nekonala. Autor nyní reagoval na webový text o tom, že přibývají lidé, kteří svá těla věnují lékařským fakultám, pozůstalé rodiny tím zbaví dnes vysokých nákladů na pohřbení.

Jaroslav Čejka redakci nyní napsal: Chtěl jsem přispět do diskuse na Seznamu níže uvedenými řádky, ale dostalo se mi odpovědi, že přístup do čtenářské debaty mi byl zakázán. Inu, to já vím už tři roky, ale před pár dny jsem byl Seznamem vyzván, abych jim napsal, co bych si v novém Seznamu přál zlepšit. A tak jsem si naivně myslel, že bojkot mých příspěvků skončil. Ale ne, neskončil! Přestože dodnes používají reklamní slogan Seznam, nic lepšího neznám, jehož jsem spoluautorem. Takže posílám pro pobavení čtenářů LUKu svůj nepublikovaný příspěvek do diskuse:

Já jsem uzavřel darovací smlouvu s Ústavem patologie 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Abych o nic neošidil svou rodinu (manželku, pět dětí, deset vnoučat a pět pravnoučat), prvního dubna letošního roku jsem uspořádal svůj předčasný pohřeb ve velké obřadní síni Strašnického krematoria v Praze a potom i kar v restauraci na Želivského náměstí. Protože celý můj falešný pohřeb vzbudil značnou pozornost médií, neodolal jsem a svou nejnovější knihu povídek jsem nazval Jak jsem přežil vlastní pohřeb, což je i název závěrečného textu - spíše reportážního než povídkového. Kdyby se snad náhodou někomu zachtělo si tu knížku přečíst (je vysázena větším písmem, než je obvyklé, aby se lépe četla seniorům a vůbec krátkozrakým čtenářům), může si ji objednat na adrese Bookla.cz

Unie českých spisovatelů

zve své členy i příznivce
na slavnostní vyhlášení cen

UČS za rok 2025

Předání cen se uskuteční ve středu 10. prosince 2025 v 17 hodin
ve Slovenském domě
Soukenická 3,
110 00 Praha Petřská čtvrť

© Sarna František

Josef Saska